

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Irena LIPOWICZ

Warszawa, 12. XII. 2012.

RPO-695531-V/12/ŁK

00-090 Warszawa Tel. centr. 22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 22 827 64 53

Pan

Jacek Cichocki

Minister Spraw Wewnętrznych

ul. Batorego 5

02-591 Warszawa

Szanowny Panie Ministrze,

W mijającym roku, badałam problem stosowania detencji wobec cudzoziemców, ze szczególnym uwzględnieniem detencji małoletnich cudzoziemców. Nawiązując do wcześniejszej korespondencji, działając na podstawie art. 16 ust. 2 pkt 1 *ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2002 r., Nr 14, poz. 147 ze zm.)*, pragnęłabym przekazać Panu Ministrowi swoje uwagi dotyczące przedmiotowej kwestii.

W rezultacie wpływających skarg dotyczących zatrzymania w ośrodkach strzeżonych i aresztach w celu wydalenia (ogółem w 2012 r. prowadziłam 10 nowych spraw związanych z kwestią stosowania tego środka zabezpieczającego postępowanie administracyjne) oraz w związku z przeprowadzonym w październiku br. protestem cudzoziemców, przebywających w tych ośrodkach, działający z mojego upoważnienia pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich przeprowadzili szereg wizytacji (ośrodki w: Lesznowoli, Białej Podlaskiej i Białymstoku). Jednym z powodów protestu były warunki panujące w ośrodkach. W istocie, obserwacje dokonane podczas wizyt pracowników Biura

Rzecznika Praw Obywatelskich w trzech ww. ośrodkach, pozwalają na stwierdzenie, że skargi w tym zakresie nie były bezpodstawne. Szczególne zastrzeżenia należy wnieść do standardu ośrodka w Lesznowoli. Pokoje mieszkalne oraz plac sportowo-rekreacyjny wymagały pilnego remontu, umeblowanie i wyposażenie wymiany, stan pościeli i ręczników wydawanych cudzoziemcom określić należy jako szczególnie zły. Również odnośnie zapewniania osadzonym w ośrodku wyżywienia można mieć zastrzeżenia - o ile sama jakość posiłków była zadowalająca, to pory posiłków (9:00, 13:00 i 18:00) powodowały, że przerwa pomiędzy wieczornym a porannym posiłkiem wynosiła aż 15 godzin.

Stan ośrodka w Lesznowoli budzi tym bardziej zastrzeżenia, że znaczącą grupę cudzoziemców w nim przebywających stanowili małeletni (na dzień wizytacji w ośrodku znajdowało się 7 dzieci na łączną liczbę 23 osadzonych). Powyższa sytuacja znacząco odbiega od zapewnień Pana Ministra zawartych w pismach z 11 maja i 2 lipca br., nr BMP-0790-1-11/2012/AD o dążeniach do zapewnienia małeletnim cudzoziemcom odpowiednich warunków pobytu w ośrodkach strzeżonych i wymaga - w mojej ocenie - zdecydowanej poprawy. Pozwolę sobie jednocześnie nadmienić, że obecność małeletnich w ośrodku w Lesznowoli stwierdzono, mimo że w powołanym piśmie z 2 lipca 2012 r., jako ośrodki, w których przebywać będą zatrzymani małeletni wskazano ośrodki w Przemyślu, Białej Podlaskiej, Białymstoku i Kętrzynie.

Z zadowoleniem przyjąłam do wiadomości fakt, iż w projekcie ustawy o cudzoziemcach, który trafił do uzgodnień międzyresortowych i konsultacji

społecznych 19 października 2012 r., przewidziano możliwość stosowania innych niż detencja środków zabezpieczających prawidłowy tok procedur imigracyjnych. Jednocześnie liczę, iż w wyniku dalszych prac legislacyjnych regulacje te staną się obowiązującym prawem i będą stosowane w jak najszerszym zakresie.

Z ubolewaniem jednak przyjąłam informację, że projektowana ustawa nadal w szerokim zakresie dopuszcza stosowanie detencji względem małoletnich. Regulację zaproponowaną w art. 372 ust. 2 projektowanej ustawy, która ogranicza stosowanie detencji tylko względem małoletnich poniżej 13 roku życia pozbawionych opieki uznać należy za niewystarczającą. Z korespondencji prowadzonej przeze mnie z Panem Ministrem oraz z Komendantem Głównym Straży Granicznej wyłania się obraz konieczności utrzymania stosowania tego środka zabezpieczającego również dla małoletnich. Jednym z powodów uzasadniających to stanowisko Pana Ministra i Komendanta jest to, że w innych państwach Unii Europejskiej detencja małoletnich jest stosowana. Przeanalizowałam regulacje różnych krajów Wspólnoty i pragnę zwrócić Panu Ministrowi uwagę na zauważalny trend odchodzenia od zatrzymywania małoletnich, bądź ograniczania stosowania tego środka zabezpieczającego.

Za dobry przykład posłużyć może tu chociażby Szwecja, gdzie zatrzymanie małoletniego jest możliwe w bardzo ograniczonym zakresie - co do zasady na czas do 72 godzin (w skrajnych przypadkach można je przedłużyć o kolejne 72 godziny) - rozdział 10 § 5 szwedzkiej ustawy o cudzoziemcach (Lagen 2005:716). W Austrii z kolei detencja małoletniego poniżej 16 roku życia jest dopuszczalna tylko w przypadku, gdy można go umieścić w odpowiednich dla wieku warunkach

- § 79 ust. 2 Fremdenpolizeigesetz (BGB1. I Nr. 100/2005). Artykuł 114 ust. 3 litewskiej ustawy o cudzoziemcach (ustawa No. IX-2206) przewiduje natomiast, że detencja małoletniego poniżej 18 roku życia jest dopuszczalna tylko w sytuacjach nadzwyczajnych, gdy dobro dziecka wymaga zastosowania tego środka. Warte analizy są również podejmowane w Wielkiej Brytanii próby stworzenia dla rodzin z dziećmi ośrodków typu „półotwartego”, w których obrębie, zatrzymani będą posiadali dużą swobodę poruszania się, a także będą mogli go opuszczać pod nadzorem. Ta ostatnia możliwość jest niezwykle istotna z punktu widzenia zapewnienia małoletnim cudzoziemcom prawa do nauki.

Wprawdzie podane przykładowo rozwiązania nie likwidują niekorzystnych dla małoletniego skutków związanych z zatrzymaniem, to pozwalają te skutki znacząco zniwelować. Na ich tle regulacje polskie, które przewidują jednakowe traktowanie cudzoziemców bez względu na wiek, jawią się jako restrykcyjne i odbiegające od najlepszych europejskich standardów, jak również nieprzystające do wyrażonej w art. 37 *Konwencji o prawach dziecka* (Dz.U. z 1991 r., Nr 120, poz. 526) zasadzie, że detencja dziecka jest dopuszczalna tylko w wyjątkowych sytuacjach i tylko na najkrótszy możliwy okres. Nie sposób również podzielić opinii wyrażanych w pismach Pana Ministra i Komendanta Głównego Straży Granicznej, by obecnie istniejące ośrodki strzeżone, które są placówkami o charakterze *de facto* więziennym, były dostosowane do pobytu w nich dzieci.

Konkludując, pragnę zwrócić uwagę Pana Ministra na przestrzeganie standardów socjalnych w ośrodkach strzeżonych dla cudzoziemców, a także po raz kolejny poddać pod rozagę możliwości zmian legislacyjnych, zmierzających do

ograniczenia stosowania detencji względem małoletnich cudzoziemców tak, by polskie ustawodawstwo było dostosowane do norm prawa międzynarodowego i najlepszych europejskich standardów. Uprzejmie proszę o poinformowanie mnie o stanowisku Pana Ministra w przedstawionej sprawie.

Łezes wyproy sromku
Jens Jipow